

ישראל-ותנועת האיחוד הערבי

מחבר: אמיל תומא.

תאריך פרסום: 15 בפברואר 1957.

מקור: עיתון קול העם.

תמלול/קידוד/הגהה: גל י.

האיחוד הערבי - לא עוד אשליה

ההיסטוריונים לא יחלקו על כך שזרעי האיחוד הערבי נטמנו לראשונה - בדברי-הימים החדשים - במאה האחרונה. כמו כן, לא יחלקו על כך שהרעיון נתעורר בקרב ההמונים, האינטלקטואלים והפטריוטים הערביים בשנות מלחמת העולם הראשונה. אך, דעותיהם של ההיסטוריונים תבדלנה בעת ניתוח המצב שלאחר מלחמת העולם הראשונה, או ביתר דיוק - בתקופת שבין שתי מלחמות העולם.

בתקופה זו, פיצל האימפריאליזם את העולם הערבי ושלט בחלקיו השונים. סוריה והלבנון היו לשלל לצרפתים ואילו עיראק וירדן - לבריטים, אשר היו כבר מבוצרים היטב עוד קודם לכן במצרים. מפאת תנאים בלתי-טבעיים אלה, שיגשגה תנועת השחרור הלאומי הערבית בכל אחת מארצות העולם הערבי המפוצל. בכל אחת מן הארצות הערביות הועלתה על נס הסיסמה: עצמאות מלאה, הקץ לשלטון האימפריאליסטי! בתנאים אלה של פיצול העולם הערבי לא תימה הוא, שהסולידאריות הערבית היתה חלשה ורופפת, והתקווה לאיחוד ערבי נעלמה באופק.

אך על אף פיצולו של העולם הערבי, התפתחו ארצות ערב מבחינה כלכלית ומדינית, ועם התפתחות זו נוצרו תנאים חדשים ועמהם אפשרויות גדולות לניתוק הכבלים האימפריאליסטיים.

אין ספק, כי הלשון המשותפת מלאה תפקיד נכבד להתפתחות ארצות ערב השונות לקראת איחוד כל-ערבי, גם בעת שהאימפריאליזם הבריטי והצרפתי היו עדיין מסוגלים למגר זמנית את ההתקוממויות של תנועות השחרור הלאומי הערבי השונות.

בצדק הדגיש לנין את חשיבותו של הגורם הלשוני בעת שכתב, כי בסיס הכלכלי של התנועות הלאומיות הנו העובדה, כי על מנת לכבוש את השוק המקומי, הצטרפה הבורגנות הלאומית להבטיח לה בסיס מדיני משותף עם אוכלוסייה הדוברת בלשון אחת ולהסיר את כל המכשולים בפני פיתוחה של לשון זו. לנין הדגיש, כי אחדות הלשון

והתפתחותה הבלתי-מופרעת אלה הם התנאים החשובים ביותר למו"מ מסחרי רחב וחופשי באמת, בקנה מידה ההולם את הקפיטאליזם המודרני.

באשר לתנועת האיחוד הערבית, הרי הלשון הערבית, אשר גילמה את שותפות ההיסטוריה, המסורת והמבנה הפסיכולוגי, היתה גורם לא-מבוטל אשר עזר לבורגנות הערבית המתפתחת בשאיפתה להגיע לאיחוד ערבי.

בימי מלחמת העולם השנייה, החלו תנועות השחרור הערביות בארצות הערביות השונות, לנקוט בצעדים נמרצים יותר במאבקן לעצמאות ולפינוי חילות הכיבוש.

תבוסת הפאשיזם, חיזוק כוחה והשפעתה של ברית-המועצות, הקמת השיטה הסוציאליסטית העולמית, והישגיה הגדולים של תנועת הפועלים בעולם, דירבנו את תנועות השחרור הלאומיות בעולם כולו ואף את תנועות השחרור הלאומיות הערביות.

דבר זה הלך כמובן, בד בבד עם ההתפתחות הכלכלית בכל ארץ וארץ ועם התבססות הבורגנית הלאומית בתוכה.

כוח לוחם חדש נכנס לתנועות השחרור הלאומיות הערביות - המפלגות הקומוניסטיות, אשר יצקו בתנועת השחרור רוח אנטי-אימפריאליסטית עזה, הכרחית וריאליסטית כאחד.

שוב היתה זו ההתפתחות המדינית והכלכלית, אשר העלתה על סדר היום את שאלת האיחוד הערבי.

הצלחתן של תנועות-השחרור בסוריה ובלבנון ועצמאותן של ארצות אלה ב-1945, חיזקו את תנועת האיחוד הערבי.

האימפריאליסטים הבריטיים הבינו את אי-נמנעותו של האיחוד הערבי, ועל כן תמכו בהקמת ה"ליגה הערבית" בסוף מלחמת העולם השנייה, במגמה לנצל את הליגה הערבית כמכשיר כפול: א) לשם ביצור עמדותיהם בעולם הערבי. ב) לשם הגנת האינטרסים שלהם בפני מתחריהם האמריקאיים.

האימפריאליסטים הבריטיים, ביקשו בזה האופן לבלום את שאיפת העמים הערביים לאיחוד כל-ערבי אנטי-אימפריאליסטי.

כשלון הליגה הערבית

אך מלכתחילה ברור היה כי הליגה הערבית, במבנה המקורי ובתנאים הממשיים בהם נוצרה - נידונה לכשלון.

ואכן, היא נחלה כשלון בשתי החזיתות אשר הושמו לפניה כמטרות מאבק: היא לא הצליחה לעמוד זמן רב למכשול בדרך ההתפתחות לקראת איחוד ערבי, ושנית - היא לא הצליחה, לשמש במשך זמן רב כמכשיר האימפריאליזם הבריטי ולבצר את עמדותיו בעולם הערבי שכן, האימפריאליזם הוסיף לאבד עמדה אחר עמדה בעולם הערבי.

מה היתה הסיבה לכשלונה, של הליגה בחזית הערבית?

ההתפתחות הכלכלית בארצות הערביות תבעה התקרבות ושיתוף-פעולה מלא בשדה הכלכלי והמדיני בין ארצות אלה, והליגה לא השיגה תכלית זאת. מובן כמו כן כשלונה של הליגה בשירות לאימפריאליזם הבריטי, משום שמיד לאהד הקמתה, הפכה הליגה לשדה-קרב במערכה המוסווית בין האימפריאליזם הבריטי והאמריקאי. הליגה הערבית לא הצליחה לבצר את העמדות של האימפריאליזם הבריטי, שכן הללו לא יכלו להחזיק מעמד מול הלחץ של האימפריאליסטים האמריקאיים, אשר רכשו להם עמדות פוליטיות וכלכליות חזקות במספר ארצות ערביות.

במשך עשור זה נקרעה הליגה הערבית בין שני מחנות אימפריאליסטיים, אשר נודעו בשם: ציר ריאד-קאהיר והציר ההאשמי. הראשון - בן טיפוחיה של ארה"ב והאחרון - בן החסות המסורתית של האימפריאליזם הבריטי. היה זה חשוב לגבי אופייה של הליגה הערבית. כי במשך תקופה זו, באה השואה על ערביי ארץ-ישראל בתוצאה מן התככים האימפריאליסטיים והאחדות הכלכלית בין סוריה ולבנון הותרה דווקא בשלב היסטורי בו נטתה ההתפתחות בארצות ערב בכל החזיתות - כלכלית, מדינית ותרבותית - בכיוון איחוד ערבי.

אך כשלונה של הליגה הערבית לא המית את תקוות האיחוד הערבי. רעיון האיחוד-הערבי לא נולד במוחותיהם של הוגי דעות ערביים כתוצאה מרעיונות הבל, אלא משום ששימש ביטוי להתפתחות מסויימת בחיים הכלכליים ולהתפתחות הרעיונית והמדינית המתלוות לה. כשלונה של הליגה הערבית לא זרע יאוש. הערבים לא נתאכזבו מרעיון האיחוד הערבי, אלא, הכירו פשוט בעובדה, כי אין הליגה הערבית - בתור אירגון מדיני - מסוגלת לשמש כמכשיר לביצוע האיחוד. ברור היה כי כשלון הליגה הערבית נבע מן התככים האימפריאליסטיים ומן העובדה, כי האימפריאליסטים שלטו בבסיסה של הליגה - בארצות ערב באמצעות שליטתן הפרו-אימפריאליסטיים. נתברר באופן מוחשי, כי אין להגיע בחסות האימפריאליזם לידי איחוד ערבי, או אפילו שיתוף-פעולה ערבי שיהא בהם משום צעד קדימה לשחרור לאומי.

האיחוד הערבי לאחר היווצרות ארצות ערב העצמאיות

לא היה ספק בכך, שאת האיחוד הערבי לא ניתן להביא מבחוץ. תנאי מוקדם להתפתחות היסטורית כזו היה, כי ארצות ערב תשתחררנה, או לפחות חלק מהן יעשה עצמאי לגמרי וינתק את הכבלים האימפריאליסטיים.

אין ספק כי התפתחותם הגדולה של כוחות הקידמה העולמיים לאחר מלחמת העולם השנייה, הפיכת הסוציאליזם משיטה ארצית לשיטה עולמית, הנצחונות ההיסטוריים של תנועות השחרור באסיה ובאפריקה ונסיגתו הבלתי-פוסקת של האימפריאליזם, כל אלה עזרו לתנועות שחרור ערביות מסויימות, בכמה מארצות ערב, להנחית מכת מוות על ראש האימפריאליזם ולהעלות, כתוצאה מכך, את ארצותיהן על דרך ההתפתחות העצמאית, הנייטרליות והעצמאות הכלכלית.

דבר זה ייצר את החזית הערבית העצמאית של מצרים, סוריה וירדן. ובעקבות זה הוסר המכשול העיקרי מן הדרך לשיתוף פעולה ואיחוד בין ערבי. ההשתלטות האימפריאליסטית בשלהי מלחמת העולם הראשונה, היא שפצלה את האחדות הערבית, שכן האימפריאליזם פיצל את העולם הערבי. סילוק האימפריאליזם, מסלק את המחסום העיקרי אשר חסם את הדרך לאיחוד הערבי.

וכשם שהמאבק נגד האימפריאליזם בארצות הערביות והנצחון במאבק זה, מקדמים את האיחוד הערבי, כך הופך האיחוד הערבי לכוח דינמי במאבק נגד האימפריאליזם בארצות הערביות שטרם השתחררו מעול האימפריאליזם. במילים אחרות - שיתוף הפעולה והסולידאריות הערבית, עוזרים כיום לתנועות השחרור הלאומיות בארצות הערביות המשועבדות לאימפריאליזם כגון: עיראק, קווייט, באחריין ועדן - באסיה ואלז'יריה - באפריקה. הסולידאריות הערבית צמחה והיתה לכוח המסוגל, בתמיכת גורמים בינלאומיים אדירים, לסכל את המזימות והתקופנות האימפריאליסטיות. תבוסת התקופנות האימפריאליסטית בסוריה, הן הביטוי האחרון לכוח החדש הזה במזרח התיכון.

לא תנאי ההתפתחות הכלכלית בלבד הם המגבירים את השאיפה לאיחוד ערבי. האינטרסים של ההמונים הערביים בכל אתר מזינים ומשלהבים אותו. וכשם שתנועת השחרור הלאומית לא נתעוררה ע"י הבורגנות הלאומית בלבד, אלא, ע"י ההמונים, כן גם תנועת האיחוד הערבי נובעת מהמוני העם, השואים להשתחרר מן השעבוד הזה.

לא מקרה הוא שהספרות הערבית במחצית המאה האחרונה, עם כל היותה בעלת צביון "מקומי", הרי נושאה העיקרי היה האיחוד הערבי והוא הופצה הרחק בקרב העולם הערבי כולו. אפילו ספרות "מקומית" מעין זו, אשר תארה חיי הכפר במצרים, למשל, קראה בכל

הארצות הערביות האחרות וראוה כספרות ערבית משום שתארה את חייהם המקובלים של הערבים. אין ספק כי היא שמשה גורם חשוב בהתהוותה וביצורה של התנועה לאיחוד ערבי אנטי-אימפריאליסטי.

הצעד הממשי הראשון

"חוזה הסולידאריות" שנחתם ע"י מצרים, סוריה, ערב הסעודית וירדן, לא זו בלבד שמקדם את ירדן בדרכה לשחרור לאומי מלא, אלא אף מניח אבן-פינה לאחדות ערבית אורגנית.

לפי חוזה זה התחייבו סוריה, ערב הסעודית וירדן לתרום 2.5 מליון לירות להחזקת הצבא הירדני. דבר זה משחרר את ירדן מתלותה הכלכלית באימפריאליזם הבריטי, אשר עד חתימת החוזה הנ"ל הופיע כפרנסה ואיש חסדה של ירדן.

חשיבותו העכשווית של חוזה זה תתגלה לאלתר. ממשלת ירדן החלה כבר בצעדים ממשיים לביטול החוזה הבריטי-ירדני משנת 1948 ולחיסול הבסיסים הצבאיים הבריטיים על אדמתה.. או ביתר מוחשיות - ממשלת ירדן החלה לפעול בהחלטיות למען עצמאות ירדנית מלאה הן מבחינה כלכלית והן מבחינת מדינית. לא מקרה הוא ש"חוזה הסולידאריות הבינ-ערבית" נתקבל בברכה כשלב מקדם נוסף לגבי ירדן ולגבי האחדות הערבית. והאחדות הערבים, או ביתר דיוק תנועת השחרור הערבית בלבוש תנועת האיחוד הערבי, הינם הגורם המכריע כיום בזירה המדינית והכלכלית של המזרח התיכון והינה, כמו כן, גורם בעל חשיבות בינלאומית כללית.

צעדים מוקדמים לקראת איחוד ערבי

אין ספק ש"חוזה הסולידאריות הבינערבית" הוא צעד קונקרטי, בעל חשיבות ראשונה במעלה, בדרך לאיחוד ערבי. אך, אין זה העד הקונקרטי היחיד. בריתות ההגנה הצבאית, אשר חתמו ביניהן מצרים, סוריה, ירדן, ערב הסעודית ותימן, היו אף הן ביטוי לתנועה זו לאיחוד ערבי.

בריתות אלה הן אנטי-אימפריאליסטיות במהותן. אמנם הבריתות הן אנטי-ישראליות, אנטי-עיראקיות ואנטי-תורכיות במדה שממשלות ארצות אלה משמות מכשיר ביד הימפריאליזם, מכשיר נגד תנועת השחרור הלאומי. אין ישראל מוזכרת במיוחד בשום סעיף מסעיפיהן של הבריתות האלו. צעד חשוב נוסף בכיוון של הקמת איחוד ערבי נעשה ע"י סוריה ומצרים שהחליטו להקים קשר פדרטיבי ביניהן, ורק ההתקפה על מצרים דחתה כידוע החלטה זו. וועדה סורית ממשלתית עומדת לצאת עתה את דמק בדרכה לקאהיר לשם ניהול דיונים על הצורה התחוקתית של ביצוע הפדרציה.

כן יש לציין שראש ממשלת ירדן הודיע לא מכבר, כי ירדן לא תשאר מבודדת ויחידה והוא מציע פדרציה ערבית אשר בה תכלול גם ירדן. יו"ר וועדת החוץ בפרלמנט הירדני פתח בצעדים להחשת הגשמתה של פדרציה זו והחלטה בנוגע לכך וודאי תתקבל בקרוב בפרלמנט הירדני.

סוריה וירדן הסכימו לבצע איחוד כלכלי.

שיתוף הפעולה הכלכלי בין ארצות ערב מפתח והולך. ירדן, למשל, הציעה בשוק הערבי מניות של בתי-הזיקוק המתוכננים.

ב-15 לפברואר שנה זו עומדים להתכנס בקאהיר נציגיהן של סוריה, מצרים, ירדן, ערב הסעודית, לבנון על מנת לחתום על הסכם תרבותי, אשר יפרט קווי שיתוף הפעולה שלהן בשטח זה. כבר כיום יש דמיון רב בשיטת החינוך בארצות אלה.

העובדה העיקרית הקובעת היא, שאלת הפדרציה הערבית כמבוא לאיחוד אורגאני עומדת על סדר היום בארצות ערביות שונות. שיתוף-הפעולה והסולידאריות הבינערבית אינם עוד אשליה, אלא הופכים לעובדה דינאמית. דבר זה הוכח בתנועת הסולידאריות עם מאבקה של מצרים ובעת שביתת הסולידאריות עם עמי אלז'יריה ועיראק.

אין להתעלם מן העובדה כי ישנם כוחות בתוך הארצות הערביות ומחוצה להן, המנסים לשבור תנועה זו. אלה הם בעיקר החוגים השליטים בעיראק ובלבנון, הפועלים נגד האיחוד. אך ההתקוממות האחרונה בעיראק נגד נורי א-סעיד היתה הוכחה חותכת לכך, שהעם העיראקי תומך בכל לבו במגמת האיחוד הערבי. אשר לאימפריאליזם ולמלחכי פנכתו במזרח-התיכון, לא יעלה בידם - על אף כל מאמציהם לפצל ולפורר את העולם הערבי.

תנועת השחרור והאיחוד הערבי עתידה להביס את אויביה בקרב העולם הערבי ומחוצה לו. זהו כיוון ההתפתחות האובייקטיבית. וכשם שהאימפריאליזם לא יכול היה לעמוד בפני גאות התנועה הלאומית באסיה ובאפריקה ונאלץ לסגת בפניהן ועדיין הוא נסוג והולך, כן גם באזורנו תהא מפלתו ניצחת. האימפריאליזם נסוג כבר ממצרים ומסוריה וכרגע הוא נסוג והולך גם מירדן. מפלתו בקרבות מקומיים אלה מסמלת את מפלתו הניצחת, הכללית בכל החזיתות

הליגה הערבית כיום

בתנאים אלה לא היתה הליגה הערבית מסוגלת לשמש מכשיר לאיחוד ערבי. משום כך טבעי הדבר שהמאמצים להקמת פדרציה בין מצרים, סוריה וירדן נעשים מחוץ לליגה

הערבית. אמנם, התחוללו בליגה הערבית שינויים מאז חיזוקה של חזית השחרור הלאומי בארצות הערביות, אך הליגה אינה מסוגלת לעבור שינוי יסודי כיום, בגלל נוכחותן של עיראק - מכשיר ברית-בגדד, ולבנון - שמשה "הנבחר" החדש של "דוקטרינת אייזנהאואר". עם זאת נעשו לוב וסודאן חברות בליגה הערבית מיד לאחר שהשיגו את עצמאותן. טוניסיה הכריזה על רצונה להצטרף ולא ירחק היום בו תלך אף מארוקו בדרכה.

כך משמת הליגה הערבית, על אף תולדותיה גדושי הכשלונות, על אף אי-יעילותה, ולבסוף על אף אי-יכולתה להתאים את עצמה כראוי לתנאים החדשים – על אף כל אלה משמת היא – ולכן נודעת חשיבות בלתי-מבוטלת – אמצעי לשיתוף פעולה כל ערבי רחב, אשר ימשוך את הארצות הערביות בצפון אפריקה ל"חבר העמים הערבי". במלים אחרות – היא תשמש בגשר בין הארצות הערביות אשר היו עד כה מחוץ למסגרת שיתוף הפעולה הערבי ובין הארצות אשר היו בתוכה ואשר מתקדמות לקראת איחוד או פדרציה.

ישראל והאיחוד הערבי

מובן מאליו שעמדתה של ישראל כלפי תנועה זו, אינה יכולה שלא להשפיע על ההתפתחות הכללית של האיחוד הערבי. אך, מה שחשוב יותר, עמדה זו תהיה מכרעת גם לגבי התפתחותה העתידה של ישראל.

להוותו של העם בישראל, נקטו שליטיה של מדינה זו עמדה כעמדתם של האימפריאליסטים, המתנגדים לאיחוד הערבי והזוממים עד עצם היום הזה לפוררו בהשתמשם בישראל כמכשיר למטרה ריאקציות זו. שליטיה של ישראל הוכיחו קבל עולם עד היכן מוכנים הם להרחיק לכת בשרותם לאימפריאליזם בזמן ההתקפה המשולשת על מצרים, אשר נועדה במיוחד למגר את תנועת השחרור הערבית, את אותן ארצות ערביות, אשר עלו על דרך השחרור וההתפתחות העצמאית וצועדות לקראת אחדות ושיתוף פעולה בין-ערבי.

תהא זו התפתחות טראגית אם ישראל תתייצב מול ונגד תנועת-האיחוד של עמי ערב.

דבר זה אפשר למנעו, אם העם בישראל, השואף בכל לבו לחיות בשלום עם העמים הערביים והרוצה לייצב את איתנות מדינתו במזרח הערבי, יכפה את רצונו על השליטים ויאצמם להוציא את הארץ מתוך המחנה האימפריאליסטי. מה שנחוץ, למעשה, הוא לשים קץ להזדהותה של ישראל עם האימפריאליזם, ולעלות על הדרך המובילה לעצמאות ולשלום. כך תפרוץ ישראל את טבעת המצור בו היא נתונה כיום. כך יפתחו בפני מדינת ישראל אופקים חדשים להתפתחות בשטחים הכלכליים והתרבותיים.

זוהי הדרך להשתלב בגוש הגדול של עמי אסיה ואפריקה.

האחדות הערבית תפתח ללא ספק, תקופה חדשה בשטח ההתפתחות הכלכלית והעושר הגדול האצור באזור יביא שפע ורווחה לתושביו. ישראל אף היא כמובן תפיק תועלת עצומה מכך משום שהיא הנה חלק מן האזור. רק בתנאים כאלה תוכלנה להתגשם תוכניות מסוג זו של ניצול מימי ירדן. הן לא תוכלנה להתגשם כל עוד האימפריאליזם שולט באזור. תוכנית ג'ונסטון נכשלה משום שהאימפריאליזם ארב מאחריה.

גן-עדן של כסילים

שליטי ישראל, עושי רצונות של האימפריאליזם, בנסיום להצדיק את המדיניות הריאקציונית של הצמדות לאימפריאליזם בהתנגדותו לאחדות ערבית (התנגדות, שהיא במהותה התנגדות לתנועת השחרור הערבית), מנסים להוכיח שני דברים – א), כי העולם הערבי איננו הומוגני; ב), כי מתוך כך מאמציהן של מצרים ושל סוריה להפעיל את האחדות הערבית או את הפדרציה הבינערבית הם תוקפניים ו"אימפריאליסטיים". כדי לאשר את הנחתם הם מכריזים כי הדרוזים מהווים אומה, המרוניטים מן הלבנון מהווים אומה אחרת והקופטים במצרים, אף הם אומה אחרת.

שליטים אלה חיים בגן-עדן של כסילים: נכון, אמנם, כי העם הערבי מתחלק לקבוצות דתיות שונות והאימפריאליזם הצליח ללבות סכסוכים ביניהן. האימפריאליזם הצליח לפצל גם את העולם הערבי, אך הצלחתו היתה רגעית והתנועה הלאומית הגואה, מוחה את העבר ומציבה כנגד ההבדלים את הפטריוטיזם הערבי.

ההתפתחות הכלכלית שהתגלמה אח"כ במדיניות, ואשר מצאה את ביטויה גם בהתחדשות תרבותית, תסלק את ההבדלים הללו, יש לבנות על המתפתח ולא על מה שאבד עליו כלח.

יזכרו נא "אידיאולוגים" אלה של הקהילות, כי גרמניה השיגה את איחודה על אף מלחמת שלושים השנה בין הפרוטסטנטים והקתולים.

התנועה הלאומית הערבית וישראל

תהא זו טפשות מדינית שלא להכיר בעובדה, כי תנועת השחרור הלאומית הערבית המתפתחת בכוון לאחדות ערבית, מוכרחה להכיר בקיומה של ישראל ובהפיכתה לארץ מזרח תיכונית, יתר מכן – לארץ בתהומי המזרח הערבי מבחינה גיאוגראפית.

את ההופעות השליליות האנטי-ישראליות בתנועת השחרור הערבית, יש לזקוף בעיקר על חשבון מדיניות ההזדהות של שליטי ישראל עם האימפריאליזם.

אך דבר זה מפריע בעד ההכרח החיוני והדוחק, כי תנועה ערבית זו, בתור מנהיגת המאבק האנטי-אימפריאליסטי באיזור, תושיט יד עוזרת להמוני העם בישראל, המעוניינים לחלץ את ארצם ממלתעות האימפריאליזם ולשלבה כמדינה שוות זכויות במשפחת העמים העצמאיים של המזרח הקרוב.

זאת ניתן להשיג רק ע"י הכרה בזכותה של ישראל להתקיים ולהתפתח. הצהרות שליליות של מדינאים ערביים מסוימים בנוגע לחיסולה של ישראל, הן בלתי ריאליות ומסייעות רק לאימפריאליזם ולריאקציה בישראל וגורמת נזק לתנועת השחרור הלאומי הערבית עצמה.

לא מקרה הוא כי הצהרות מעין אלו הושמעו בעיקר מצד שליטי עיראק וברית בגדאד יותר מאשר מצד כל אחד אחר בעולם הערבי. אך אין בזאת כדי למעט את הסכנה אשר בהכרזות כאלה, אם הן נישאות ע"י מדינאים בארצות המשתייכות לחזית הערבית של הארצות המשתחררות.

בכל מקום, תנועת השחרור הלאומית הערבית צריכה לנקוט עמדה חיובית לגבי קיומה של ישראל, עמדה שתעזור להמוני העם כאן במאבקם למדיניות של שלום, אי-תלות ונייטרליות.

בו בזמן ההמונים בישראל יוכלו להחיש את השגת הכרתו של העולם הערבי במדינת ישראל, אם ייאבקו בהצלחה נגד השליטים הנוכחיים וינתקו את ישראל ממרכבת האימפריאליסטים. במלאם תפקיד זה, יקדמו המוני העם בישראל את עניין השכנת השלום בין ישראל ושכנותיה הערביות.